

خانندان ابراهیم (ع)

بازخوانی داستان‌های از کتاب پیدایش

گزینش و ویرایش: هاشم شنکس

ترجمه‌ی سید روح‌اله شایمی



نشرنی

- عنوان و پدیدآور: خاندان ابراهیم (ع): بازخوانی داستان‌هایی از کتاب پیدایش /
گزینش و ویرایش هرشل شنکس؛ ترجمه‌ی سیدروح‌اله
شفیعی.
- مشخصات نشر: تهران، نشر نی، ۱۳۹۵.
- مشخصات ظاهری: ۲۶۳ ص.
- نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵.
- شابک: 978-964-185-514-9
- وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
- یادداشت: **Abraham & Family; New Insights into the Patriarchal Narratives, c2000.**
- موضوع: کتاب مقدس. سفر پیدایش - نقد و تفسیر، Bible. Genesis
Criticism, interpretation, etc - شیوخ بنی اسرائیل
(Patriarchs Bible)
- شناسه افزوده: شنکس، هرشل، ۱۹۳۰ - م. ویاستار، Shanks, Hershel
شفیعی، سیدروح‌اله، ۱۳۵۷ - مترجم.
- رده‌بندی کنگره: BS۵۷۳/خ ۲ ۱۳۹۵
- رده‌بندی دیویی: ۲۲۲/۱۱۰۶
- شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۰۱۱۹۴

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

نقاشی روی جلد اثر «میکل آنژ»



خاندان ابومهم (ع)

بازخوانی داستان‌هایی از کتاب پیدایش

گزینش و ویرایش: هرشل شینکس

Hershel Shanks (Editor)

New York: Biblical Archaeology Society, 2000

مترجم: سیدروح‌اله شفیعی

ویراستار: نرگس ایمانی مرنی

چاپ اول: تهران، ۱۳۹۶

تعداد: ۱۰۰۰ نسخه

چاپ: غزال

صحافی: خلیج فارس

تمامی حقوق این اثر محفوظ است. تکثیر یا تولید مجدد آن کلاً و جزئاً،
به هر صورت (چاپ، فتوکپی، صوت، تصویر و انتشار الکترونیکی)
بدون اجازه مکتوب ناشر ممنوع است.

شابک ۹ ۵۱۴ ۱۸۵ ۹۶۴ ۹۷۸

www.nashreny.com

فهرست مطالب

سخن مترجم ۱۱

بخش اول ابراهیم و اسحاق ۱۷

۱. «بستن» یا «قربانی کردن» چیست؟
چگونه یهودیان و مسیحیان متفاوت می‌نمایند؟ ۱۹
روبین م. پینین ۱۹

۲. کیست که می‌آزماید؟ کیست که آزموده می‌شود؟
آیا ابراهیم واقعاً آماده‌ی کشتن پسرش بود؟ ۳۳
لیپمن بودوف ۳۳

۳. ابراهیم و یهوه
نمونه‌ای از پیمان میان دو مرد ۴۳
فیلیپ ر. دیویس ۴۳

۴. هشت چالش فراروی ابراهیم
راه ناهموار تحقق وعده‌ی خدا درباره‌ی وارث ۷۱
لاری ر. هلی پر ۷۱

۸. خاندان ابراهیم (ع)

۵. کتاب مقدس رویاروی بابل^[۱]

چرا خدا به ابراهیم می‌فرماید که بین النهرین را رها کند

۸۷ و راهی سرزمین دورافتاده‌ی کنعان شود؟

۸۷ جیکوب میلگرم.

۶. تعمید عیسی

۹۳ رننه داری از داستان بستن اسحاق

۹۳ پیام ر. ستنگر

۷. ستارگا در آسمان

۱۰۷ فراوان یا نه؟

بخش سوم. سارا و هاجر ۱۱۳

۸. بیرون‌راندن هاجر

۱۱۵ داستانی که دو بار در کتاب پیدایش آمده است

۱۱۵ زفیرا گیتای

بخش سوم. اسحاق و اسماعیل ۱۳

۹. زندگی‌های همسان

۱۴۱ آزمون‌ها و آسیب‌های اسحاق و اسماعیل

۱۴۱ کورت لویانت

۱۰. سارا چه دیده بود؟

۱۵۵ جاناثان کرش

بخش چهارم. یعقوب و عیسو ۱۶۱

۱۱. عیسو و یعقوب

۱۶۳..... الی ویزل

۱۲. همآورد گشتی یعقوب که بود؟

۱۶۹..... فرشته یا عیسو؟

۱۶۹..... جک مایلز

۱۳. ای ما، یعقوب

۱۷۵..... یک اسان معصوم؟

۱۷۵..... اوتس د. اوتس

۱۴. نیرنگ در برابر بیرنگ

۱۸۹..... چه کسی این چهره را می شکند؟

۱۸۹..... ریچارد الیوت فریدم

۱۵. بار جانکاه مسئولیت بر دوش یعقوب

۲۰۹..... در سایه کتاب مقدس

۲۰۹..... گوردون تاگر

بخش پنجم. راحیل و لیه ۲۲۹

۱۶. راحیل و لیه

۲۳۱..... سوگ نامه‌ی خواهران خونی یا پیروزی پارسایی و مهربانی؟

۲۳۱..... ساموئل در سیز

۲۵۷..... نمایه

سخن مترجم

«إِنَّ اللَّهَ ضَلَّ النَّاسَ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ﴿٣٣﴾ ذُرِّيَّةً
بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ جَمِيعٌ عَلِيمٌ»

(قرآن کریم؛ سوره‌ی آل عمران، آیات ۳۳ و ۳۴) [۱]

خداوند مهربان را سپاس بی‌پایان که در آسمانه‌ی چاپ کتاب دیگر این کمترین
— با عنوان: **خاندان پیامبران در کتاب مقدس و قرآن** — توفیق نگارش درآمده
بر این ترجمه را نیز نصیب نمود. چرا که این ترجمه را پیوندی است نزدیک
و تنگاتنگ با آن تألیف؛ تا جایی که — به گمان من — می‌تواند مکمل یکدیگر
باشند. این همزمانی را به فال نیک می‌گیرم و به این بهانه سخنانی کوتاه
درباره‌ی کتاب حاضر را به رشته‌ی نگارش درمی‌آورم.

کتاب پیش‌روی شما خواننده‌ی ارجمند، ترجمه‌ی رشته‌نوشته‌هایی است
پیرامون بازخوانی داستان‌های کتاب مقدس درباره‌ی ابراهیم (ع) و خانواده‌اش.
جایگاه برجسته‌ی کتاب مقدس نه‌تنها در آیین‌های ابراهیمی که در فرهنگ و
اندیشه‌ی مغرب‌زمین بر کسی پوشیده نیست. آوازه‌ی بلند ابراهیم — پدر ادیان
یهودیت، مسیحیت و اسلام — بی‌نیاز از هر دوباره‌گویی است؛ داستان‌های

زندگی او در کتاب‌های مقدس این هر سه دین دیده می‌شوند. اما «داستان‌های» دینی را کارکردی فراتر از دیگر داستان‌هاست؛ چراکه بسیاری از «آموزه‌های» دینی نیز بر همین پایه استوارند. بدین‌سان بازخوانی داستان‌های ابراهیم (ع) و خاندانش برآیند این سه بردار است. اما چرا بازخوانی؟

دانش به دانش نوپای دین‌شناسی را در همه‌جای جهان و نیز در سرزمین داستان روزافزون است. می‌توان امیدوار بود که این روند خجسته، نویدبخش آینده‌ای روشن‌تر برای همگان باشد. باین‌همه گویی بیش‌تر تلاش‌هایی که تاکنون انجام گرفته، راستای آشنایی با شالوده‌ها و بنیادهای ادیان است و همچون نخستین «ام‌ها» در این راه دراز و بی‌پایان. اما شاید هنگام آن فرا رسیده باشد که زمینه‌ی آشنایی با دیدگاه‌های دگرگونه‌ی این حوزه نیز بیش از پیش فراهم شود. ترجمه‌ی حاضر کوششی است اندک برای رسیدن به این آرمان. نویسندگان این رشته‌نوشتارها - به‌تاکید خود نیز گاه به‌روشنی می‌گویند - می‌کوشند تا از گوشه‌هایی تازه و دیگرگون به داستان‌های کتاب مقدس بنگرند. آنان یا با پرسش‌هایی نو به سراغ کتاب می‌روند یا در پی پاسخ‌هایی نو برای پرسش‌های پیشین خود هستند و یا در چارچوبی که می‌توان آن را «چرخش اسطوره‌شناختی» نامید به دیگر خوانش‌ها و دانش‌شان می‌دهند. باین‌همه این نگاه‌های دیگرگون و این بازی بازخوانی و دگرآزمایی، چندان هم آشفته و بی‌قاعده نیست. به دیگر سخن نمی‌توان هرآن‌چه تاکنون گفته شده است را یک سره به کناری نهاد و دست‌آورد چنین رهیافتی را دگراندیشی خواند! سازوکارها و دستمایه‌های این بازخوانی و دگراندیشی بسیار گسترده‌اند. گاه نگاهی دگرگونه به معنی یک واژه یا جمله و گاه کنش‌ها و توانایی‌های بینامتنی مفسر به یاری او می‌آیند. اما این نگاه دیگرگون را چه سودی و این بازخوانی را چه دست‌آوردی است؟ هنگامی می‌توان به یافتن پاسخ این پرسش امید بست که خواننده‌ی گرامی، کار خواندن را بی‌آغازد و کمی پیش رود. نگاهی گذرا به

متن کتاب مقدس تنها پیش‌نیاز او برای پیمودن این راه است. پس از چندین گام شاید او به خود آید و چنین احساس کند که گویی پیش‌تر هرگز این متن را نخوانده است! وه که آن را تاب چه تأویل‌هاست!... حتا گاه شاید بتوان از لابه‌لای این نگاه‌های دیگرگون، روزنه‌ای به باورهای یک آیین دیگر گشود! مگر همین خوانش دگرگونه نیست که در بستر تاریخ، فرقه‌ها، دسته‌ها و حتا دین‌های جدید را پدید آورده است؟! بدین‌سان چندان دور نیست که از این ره‌گزر نگاه خواننده‌ی گرامی به نسبت میان ادیان نیز دگرگون شود و حتا در روزن وی نیز معنایی تازه بیابد. گویی نه همان دینان چندان که ما می‌پنداریم به دم نزدیک هستند و نه دگردینان چندان دور!... به هر روی امیدوارم این کتاب هم خواننده‌ی گرامی را برای برخورداری از شناختی نزدیک‌تر و واقع‌بینانه‌تر از دستگاه اندیشه‌ی موه‌ی — این آیین بسیار متکثر — یاری رساند و هم چونان درآمدی بر آشنایی با الهیه‌های مختلفی مختلف کتاب مقدس و فهم بیش‌تر و بهتر سازوکار تأویل در آن باشد.

در پایان بد نیست چند سبکی‌کواه برامون این ترجمه را صمیمانه با شما خواننده‌ی گرامی در میان گذارم. نخست آن‌که این ترجمه — بنا به دلایلی که بازگویی‌شان بیرون از مجال این پیش‌گفتار است — با رویکردی نسبتاً آزاد انجام شده است. دیگر آن‌که این رشته‌نوشتارها گاه کوتاه و گاه بلندند و — به گمان من — این از نیکویی‌های کتاب حاضر است. اما فراوانی بریسندگان و در نتیجه پراکندگی و دگرگونی سبک متن یکی از تنگناهای برآورد من بوده است. برای برون‌رفت از این تنگنا تلاش نموده‌ام تا با بازخوانی هر واژه‌گزینی‌های فراوان و پی‌درپی ترجمه‌ای یک‌دست و همگون را فراهم آورم. داوری درباره‌ی به‌بارنشستن این تلاش با شما خواننده‌ی گرامی است. نیز کوشیده‌ام تا به آرمان فارسی‌نویسی پایبند بمانم؛ هرچند آن را تنها تا جایی درست و سودمند می‌دانم که به فهم معنی متن از سوی خواننده‌ی فارسی‌زبان آسیب نزنند.

همه‌ی پی‌نوشت‌ها از آن نویسندگان اصلی است اما برخی از پی‌نوشت‌ها را غیرضروری تشخیص داده و ترجمه نکرده‌ام. اگر خود نیز پی‌نوشتی را افزوده‌ام، در پایان آن نشانه‌ی (ـ.م.) گذاشته‌ام تا بتوان آن را از پی‌نوشت‌های اصلی تمیز داد. هرچند از دانستن زبان عبری بهره‌ی چندانی ندارم؛ اما گستاخانه در ترجمه‌های متداول آیات کتاب مقدس به زبان فارسی کمی دست برده‌ام. بالا که بسیاری از ترجمه‌های رایج به زبان‌های فارسی، انگلیسی و عربی را ملاک نه نموده‌ام اما ترجمه‌ی نهایی آیات — که درون گیومه جای دارند — از من است. امید دارم خدایان آگاه و پوزش‌پذیر، کمبودهای این ترجمه را بر من ببخشایند و در لغات مای بی‌شمار آن به دیده‌ی اغماض بنگرند. هرچند اگر از این رهگذر خطایی ناخوشایند پیش آمده باشد بی‌گمان پذیرش و اصلاح آن را بر خود لازم می‌دانم.

به هر روی؛ امید که این کتاب بتواند دریچه‌ای به سوی فهم ژرف‌تر کتاب مقدس و گفتگوی سازنده میان پیروان ادیان ابراهیمی بگشاید و برای پژوهشگران و دانشجویان حوزه‌های تاریخ، زبان، اسلام تطبیقی، دین‌شناسی و نیز تفسیر و علوم قرآن مفید واقع شود.

سخن به درازا کشید اما بر خود بایسته می‌دانم از سرور ارجمندم جناب آقای مهندس سپهر محمدی ارده‌الی، برای بازشناسی این کتاب به من و نیز انگیزه‌آفرینی در من برای ترجمه‌ی آن و همچنین از دوست گرامی و دیرین خود جناب آقای رفوف شهبازی برای یاری‌رسانی به من در کار ترجمه‌ی برخی عبارت‌های دشوار سپاسگزاری ویژه نمایم. همچنین از دو استاد بزرگووارم جناب آقای دکتر محسن آرمین و سرکار خانم دکتر اعظم پویا که کار بازشناسی این ترجمه به نشری را تسهیل فرمودند سپاسگزارم. سرور ارجمندم جناب آقای همایی مدیر محترم نشر نی که مسئولیت بررسی، چاپ و انتشار این اثر را بر عهده گرفتند، نیز همکاران گرامی‌شان به ویژه سرویراستار گرامی، جناب آقای

علیرضا خالقی و ویراستار پرتلاش و دقیق این ترجمه، سرکار خانم نرگس ایمانی، همگی حقی بزرگ بر گردن من دارند که شاید با این سپاسگزاری اندکی از آن را به جای آورده باشم. بسیار مشتاقم این تلاش علمی ناچیز را به استاد فرهیخته و بزرگوارم جناب آقای دکتر سالار منافعی اناری که نخستین گام‌های این راه دراز را با رهنمودهای ایشان برداشته‌ام پیشکش نمایم.

«... تا چه قبول افتد و چه در نظر آید»

س. ز. شفیعی

تهران، تابستان ۱۳۹۵

یادداشت‌ها

۱. «خدا، آدم، روح خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر جهانیان برتری داد. فرزندی بودند؛ برخی از نسل برخی دیگر پدید آمده. و خدا شنوا و داناست» (ترجمه‌ی شادروان استاد آیتی).

۲. مشخصات کتاب‌شناختی: یادگار به چین است: شفیعی، سید روح‌اله (۱۳۹۵). *خاندان پیامبران در کتاب مقدس و قرآن*، قم: انتشارات نگاه ادیان و مذاهب.